

Korset och Kronan

Nr 106/2022

Jesus säger: Håll fast vid
det du har så att ingen
kommer och tar din krona
(Upp. 3:11)

CA 11: Om bikten (del 5)

I den vetenskapliga tysk-latinska utgåvan av Konkordieboken (*Die Bekenntnisschriften der ev.-luth.Kirche 1930, Göttingen 1967*) finns efter *Luthers stora katekes* också hans korta *förmaning till bikt* medtagen (s. 725-733). Denna skrift är tyvärr inte med i *Concordia Triglotta* (1921) och inte heller i den svenska utgåvan (*SKB 1944*), men däremot i den norska utgåvan (*Maeland 1985, s. 382-385*). Skriften fanns också med i J.T. Müllers äldre utgåva 1860.

I Luthers egen första utgåva av *Stora katekesen* i april 1529 fanns inte denna skrift, men redan i det andra trycket samma år fanns den med tillsammans med rikliga illustrationer, bl.a. av Lucas Cranach d.ä. I Weimarutgåvan finns skriften om bikten i slutet av *Stora katekesen* (WA 30 I, 233-238).

En lättillgänglig tysk utgåva av den

Ordet om korset är en
dårskap för dem som går
förlorade, men för oss som
blir frälsta är det en Guds
kraft (1 Kor. 1:18)

Den gode herden
leder sina får (Joh. 10)

aktuella skriften finns också på den fina hemsidan "Lutherdansk", som drivs privat och innehåller många värdefulla lutherutgåvor. Där kan man också läsa Weimarutgåvans alla band fritt. Följande hemsidor rekommenderas i allmänhet:

<http://www.lutherdansk.dk/>

<https://www.glaubensstimme.de/>

<https://jochenteuffel.com/>

En kort förmaning till bikt

av Martin Luther 1529

(övers. Sten Rydh, 2022)

Om bikten har vi alltid lärt att den måste vara frivillig. Vi har övervunnit påvens tyranni, så att vi är fria från hans tvång och den olidliga börda som hade lagts på kristenheten. Vi hade alla upplevt att det inte finns något tyngre än när man tvingade var och en att bikta och att det var en dödssynd att låta bli. Man plågade också samvetena med kravet att man skulle räkna upp alla synder så att ingen kunde bikta tillräckligt mycket. Och det värsta var att ingen fick lära sig vad bikten är och vilken nytta och tröst den för med sig.

Istället gjorde man den till en ångestfylld plåga från avgrunden. Man var tvungen att gå igenom detta fastän man hatade det mer än något annat. Men nu har vi blivit av med följande tre stycken, vilket är en stor gåva:

(1) Vi behöver inte längre tvingas till bikten av fruktan. (2) Vi är fria från tvånget att räkna upp alla synder. (3) Och framför allt vet vi hur man skall använda bikten till salighet, tröst och upprättelse av våra samveten.

Men nu känner alla till detta, och man har bara lärt sig det alltför väl. Man lever istället hur som helst och använder den nya friheten till att helt och hållet försumma bikten. Man har genast fattat hur enkelt det är att låta bli att bikta. Det går hur lätt som helst att förstå hur ljuvligt evangelium är. Men det vill jag säga: sådana grisar skall inte vara hos evangeliet eller ha någon del i det! De borde vara kvar under påven och låta sig drivas och plågas till att bikta och fasta mer än någonsin. Ty den som inte vill tro och leva enligt evangeliet och göra det som en kristen skall göra, han skall inte heller få njuta av det.

Hur skulle det se ut om du bara hade en enda god sak som var till för ditt eget bästa, men inte ville komma och använda den? Sådana människor vill vi därför inte predika för och låta dem ta del av vår frihet. Vi vill istället låta påven och hans anhang komma över dem. Han kommer att tvinga dem som den tyrann han är. Ty till sådant folk som inte vill lyda evangelium hör inget annat än bödeln, som är Guds djävulska redskap.

Men för andra som gärna vill låta sig förmanas måste vi alltid predika. Vi skall flitigt uppmana och locka dem till att ta emot denna dyra och trösterika skatt som erbjuds genom evangelium, så att det inte går förbi dem förgäves. Därför skall vi också nu säga något om bikten för att undervisa och förmana det enkla folket.

För det första finns det som jag har sagt (i andra skrifter) utom den bikt vi nu talar om också två andra sorters bikt. Dessa är snarast en allmän bekännelse, gemensam för alla kristna. Det är när man ber till Gud ensam eller när man biktar för sin nästa och ber honom om förlåtelse. Dessa båda slag omfattas också av bönen *Fader vår* när vi ber: ”*Förlåt oss våra skulder, såsom också vi förlåter dem som är skyldiga oss*”. Ja, hela *Fader vår* är inte något annat än en sådan bikt. Ty vad är vår bön annat än att vi bekänner det som vi inte har och gör och erkänner vad vi är skyldiga. Detta måste ske utan uppehåll så länge vi lever. För det kristna livet består egentligen av detta att vi erkänner oss som syndare och ber om nåd.

På samma sätt är det med det andra slaget av bikt, som var och en avlägger inför sin nästa. Även detta omfattas av *Fader vår*. Vi skall bikta vår skuld för varandra och förlåta innan vi kommer inför Gud och ber honom om förlåtelse. Vi är verkligen allesammans skyldiga inför varandra. Därför kan vi öppet bikta inför var och en och ingen behöver vara ängslig för den andre. Ty det är som ordspråket säger: ”*Om en är from så är alla fromma*”. Ingen gör mot Gud och nästan vad han borde göra. Men utöver denna *allmänna* syndabekännelse finns det också *en särskild*. Det är när någon har förargat någon annan och vill be honom om förlåtelse. Därför har vi i *Fader vår* en dubbel absolution. Där får vi förlåtelse både för det vi har syndat mot Gud men också mot vår nästa, under förutsättning att vi också förlåter vår nästa och försonar oss med honom.

Utom dessa slag av offentlig, daglig och nödvändig bikt finns också *den hemliga bikten*, som endast sker inför en broder. Denna bikt gäller när något särskilt bekymrar och anfäktar oss så att vi får dåligt samvete och inte kan få frid i tron och vara starka nog i den. Då skall vi klaga inför en broder för att få råd, tröst och

styrka. Det kan ske när och hur ofta vi vill. Ty detta omfattas inte av något bud som de två övriga slagen av bikt. Var och en kan istället göra bruk av det när han behöver det. Det är ordnat så att Kristus själv har lagt absolutionen i munnen på sin kristenhet och befallt den att avlösa oss från synderna. När det finns ett hjärta som känner sin synd och begär tröst får det här en säker tillflykt. Där finner och hör man Guds ord, där Gud genom en människa avlöser en annan från hennes synder och förklarar henne fri.

Så märk nu, som jag ofta har sagt, att bikten består av två stycken. Det första är vårt verk och vår gärning: Jag klagar över mina synder och begär tröst och hjälp för min själ. Det andra är ett verk som Gud gör. Genom ordet som han lägger i en människas mun avlöser han mig från mina synder. Detta är också det främsta och ädlaste, vilket gör bikten så kär och tröstrik. Nu har man hittills bara sysslat med vad vi gör och bara tänkt på hur vi skall kunna bikta felfritt och på rätt sätt.

Men det andra, viktigaste stycket har man inte tänkt på eller predikat om, precis som om det hela bara var fråga om en god gärning, med vilken man måste betala Gud. Ifall bikten inte var fullkomlig och avlagd på allra bästa sätt skulle absolutionen (avlösningen) inte gälla och synden inte vara förlåten. Så drev man folket så långt att alla var nära förtvivlan. Ingen kunde bikta på ett fullkomligt sätt eftersom detta inte är möjligt. Inget samvete kunde komma till ro och ingen kunde förlita sig på avlösningen. Så har de inte bara gjort den kära bikten värdelös utan också tung och hopplös till skada och fördärv för själen.

Vi skall vara noga med att alltid hålla dessa två saker långt från varandra: vi skall anse vårt eget verk litet men däremot Guds ord högt och stort. Vi skall inte gå till bikt som om *vi* skulle utföra en märklig gärning

som vi ger åt Gud, utan endast ta emot allt från honom. Du får inte komma och säga hur from eller ond du är. Om du är en kristen så vet jag [Gud] detta redan innan du kommer, och om du inte är en kristen så vet jag det ännu mycket mer. Men det hela handlar i stället om att du klagat över din nöd och låter mig hjälpa dig att få ett glatt hjärta och ett gott samvete.

Till detta behöver ingen pressa dig med några bud utan vi säger: Den som är en kristen eller gärna ville vara det, han får här ett troget råd om hur han kan komma och hämta den dyrbara skatten. Men om du inte är en kristen och inte vill ha denna tröst så låter vi gärna någon annan tvinga dig till det. I och med detta upphäver vi nu på en gång hela påvens tyranni, bud och tvång. Vi behöver inte längre detta. Vi lär ju som sagt att den som inte frivilligt för avlösningens skull vill gå till bikt, han kan bara låta det vara. Ja, också den som går med blicken riktad mot sina egna gärningar för att se hur rätt och riktigt han utför sin bikt, också han skall låta bli att gå dit. Men vi förmanar alla: du skall bikta och lägga fram din nöd inte som en gärning utan för att höra vad Gud säger till dig. Detta ord eller absolutionen, säger jag, skall du hålla högt och dyrt som en förträfflig, stor skatt som du skall ta emot med all vördnad och tacksamhet.

Om man betonar detta och framhåller den stora nöd som bör förmå oss att gå till bikt, så skulle man inte behöva nödga och tvinga mycket. Då skulle vars och ens samvete tillräckligt driva oss till detta och göra oss riktigt bekymrade. Vi skulle sedan bli glada över den stora skatten och göra som en fattig, eländig tiggare. Om en sådan får höra om en plats där man rikligen delar ut gåvor, pengar och kläder, så skulle han inte behöva något ris som slog och drev honom dit. Han skulle ju själv av alla krafter springa dit så snabbt han kunde för att inte gå miste om gåvorna. Men om man skulle göra ett bud

att alla tiggare måste löpa dit, och därmed basta!, men inte talade om vad man skulle få där, vore det då konstigt om de bara gick dit med olust? Man skulle då inte tänka på vad man skulle få där, utan bara på hur man skulle framstå som fattiga och eländiga tiggare. Detta skulle inte kunna ge någon glädje eller tröst, utan man skulle bara bli ännu mer fientligt inställd till denna befallning.

På liknande sätt har påvens predikanter tigit om dessa förträffliga gåvor och denna outsägligt rika skatt. De har bara drivit människorna i stora flockar till bikten utan annat mål än att få dem att inse hur orena och smutsiga de är. Vem skulle då gärna gå till bikt? Men vi säger inte att du skall se på hur full av smuts du är och spegla dig i detta, utan vi säger istället: Om du är fattig och eländig så gå dit och använd detta hälsosamma läkemedel! Den som verkligen känner av sitt elände och sin nöd kommer att ha en sådan längtan efter detta att han springer dit med glädje. Däremot sådana som inte bryr sig om det och kommer av sig själva, dem låter vi vara borta. Men de skall då veta att vi inte anser dem vara kristna.

Så lär vi nu vilken förträfflig, dyrbar och trösterik sak bikten är. Vi uppmanar alla att inte förakta denna dyrbara gåva med tanke på vår stora nöd. Om du är en kristen behöver du inte alls mitt tvång eller påvens påbud, utan du kommer nog att själv tvinga dig till detta och be mig om att du skall få del av det. Men om du vill förakta det och vara stolt utan bikt, så drar vi av detta slutsatsen att du inte är någon kristen och att du då inte heller skall få del av sakramentet [nattvarden]. Du föraktar ju det som ingen kristen skall förakta och gör därmed så att du inte kan få syndernas förlåtelse. Detta är ett säkert tecken på att du också föraktar evangeliet.

Kort sagt: vi vill nu inte veta av något tvång. Den som inte hör och rättar sig efter

vår predikan och förmaning, med honom har vi ingenting att skaffa. Han skall inte heller få något gott av evangeliet. Om du vore en kristen skulle du bli så glad över detta, att du gärna skulle springa hundra mil för att få det. Ingen skulle behöva tvinga dig, utan du skulle komma till oss och tvinga oss att ge dig det. Ty så måste det bli ett omvänt tvång, att vi hamnar under budet och du i friheten. Vi tvingar ingen, men måste finna oss i att man begär av oss och tvingar oss till att predika och räcka fram sakramentet.

När jag därför förmanar till bikt så gör jag det inte på annat sätt än att jag förmanar dig att vara en kristen. Om jag får dig till det så har jag också fått dig till [att använda] bikten. Ty de som önskar att de gärna vore fromma kristna och fria från sina synder och de som gärna ville ha ett glatt samvete, de har den rätta hungern och törsten. De snappar efter brödet som en jagad hjort som är utmattad av hetta och törst som det står i psalmen: *Som hjorten längtar till vattenbäckar, så längtar min själ efter dig, o Gud.* (Ps. 42:2)

Det betyder att lika mycket som en sådan hungrar och törstar efter mat och dryck lika mycket hungrar och törstar jag efter Guds ord, avlösningen och sakramentet. Detta vore att lära på rätt sätt om bikten. Så skulle man få lust och kärlek till detta så att folk kom och löpte efter det, ja mer än vi skulle orka med. De påviska däremot plågar och tvingar sig själva och andra som inte bryr sig om denna skatt och de håller den gömd. Men låt oss upplyfta våra händer, tacka och lova Gud, att vi har fått komma till denna kunskap och nåd!

* * *

(Översatt efter den tyska texten i *Unser Glaube. Die Bekenntnisschriften der evangelisch-lutherischen Kirche*, bearb. von Horst Georg Pöhlmann, Gütersloh 31991, S. 762-770.)